

Diarienummer U2023/02078

PTK:s remissvar avseende betänkandet Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)

PTK har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar. I det följande lämnar PTK synpunkter avseende frågor som särskilt berör PTK:s verksamheter.

PTK:s synpunkter i korthet

PTK delar utredningens bedömning att yrkeshögskolan behöver byggas ut med permanenta platser, men anser att utbyggnaden behöver ske i snabbare takt än vad utredningen föreslår. Ska kompetensbehoven i näringsliv och samhälle kunna mötas krävs att både fler förstagångsstuderande och fler yrkesverksamma bereds plats i yrkeshögskolan. Inte minst bedömer vi att efterfrågan från yrkesverksamma kommer att öka fram till 2026 då omställningsstudiestödet byggts ut till att omfatta drygt 28 000 helårsstuderande. Av de som beviljats omställningsstudiestöd hittills studerar knappt hälften i yrkeshögskolan.

PTK delar utredningens bedömning att andelen medel som går till kurser bör öka i förhållande till den nuvarande fördelningen mellan kurser och program. Kurserna som infördes 2020, och som går att kombinera med omställningsstudiestöd, har haft mycket stor betydelse för att göra yrkeshögskolan mer tillgänglig för yrkesverksamma. Med ett ökat utbud av kurser stärks yrkeshögskolans förmåga att snabbt möta förändrade kompetensbehov på arbetsmarknaden ytterligare.

PTK ser mycket positivt på förslaget att införa fördjupningsutbildningar som bygger på en yrkeshögskole- eller högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper som utvecklas i arbetslivet och som leder till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen på ett i stället för två år. Fördjupningsutbildningarna ger möjlighet till progression och ökad rörlighet inom yrkeshögskolan, ökad rörligheten från högskolan till yrkeshögskolan och samt ger yrkesverksamma nya möjligheter att effektivt bygga på sin kompetens med utbildningar på kvalificerad nivå som är särskilt anpassade till målgruppen.

PTK är en facklig arbetsmarknadsparter och består av 25 fackförbund som samverkar. Tillsammans arbetar vi för att privatanställda tjänstemän ska ha ett tryggt arbetsliv och en bra pension. Det gör vi genom att förhandla kollektivavtal och utbilda inom områdena pension, försäkring, omställning, inflytande och arbetsmiljö. Vi representerar närmare 950 000 medlemmar i privat sektor och över 2 miljoner anställda omfattas av våra kollektivavtal.

Nedan följer PTK:s synpunkter i den ordning som frågorna behandlats i utredningen

6.10.1 Det bör finnas möjlighet till progression inom yrkeshögskolesystemet

Utredningen gör bedömningen att utbildningar inom yrkeshögskolan bör tillåtas bygga på en eftergymnasial utbildning eller motsvarande kunskaper, detta för att möjliggöra både en ökad fördjupning (en ökad progression) och en ökad rörlighet inom yrkeshögskolan.

PTK delar utredningens bedömning. Det är en förutsättning både för att skapa förutsättningar för ökad rörlighet och progression inom yrkeshögskolan, mellan högskolan och yrkeshögskolan och för att yrkesverksamma som har tidigare högskoleutbildning, eller som har utvecklat motsvarande reell kompetens i arbetslivet, effektivt ska kunna bygga vidare på sin kompetens genom utbildningar på kvalificerad nivå som är särskilt anpassade till målgruppen.

6.10.2 Fördjupningsutbildningar bör kunna leda till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen

Utredningen bedömer att yrkeshögskolan bör omfattas av fördjupningsutbildningar motsvarande minst 200 yrkeshögskolepoäng som gör det möjligt att uppnå en kvalificerad yrkeshögskoleexamen om den studerande har förkunskaper motsvarande en eftergymnasial utbildning inom samma område som fördjupningsutbildningen.

PTK tillstyrker förslaget som är av stor betydelse för att stärka yrkesverksammas möjligheter att vidareutbilda sig inom yrkeshögskolan, genom att bygga vidare på den kompetens de utvecklat. I dag saknas en sådan möjlighet i yrkeshögskolan. PTK delar vidare utredningens bedömning om att fördjupningsutbildningarna bör motsvara minst 200 yrkeshögskolepoäng och att den totala omfattningen som inbegriper förkunskapskraven inte ska uppgå till mer än 400 yrkeshögskolepoäng, vilket är den nuvarande omfattningen för en kvalificerad yrkeshögskoleexamen.

6.10.3 En ny bestämmelse om att utbildning får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen och mer ändamålsenliga läranderesultat

Utredningen föreslår att en ny bestämmelse ska införas i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan med innebörden att en utbildning även får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen om utbildningen är en fördjupningsutbildning som omfattar minst 200 yrkeshögskolepoäng och utbildningen tillsammans med eftergymnasial utbildning inom samma område motsvarar minst 400 yrkeshögskolepoäng. Studeranden ska även i övrigt uppfylla villkoren för en kvalificerad yrkeshögskoleexamen i fråga om kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet. Av utbildningsplanen ska det framgå om det är fråga om en fördjupningsutbildning.

PTK tillstyrker utredningen förslag.

Utredningen gör bedömningen att bestämmelsen om kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör utgå från de mer ändamålsenliga examenskrav avseende läranderesultat för kunskaper, färdigheter, ansvar och självständighet som föreslagits av MYH. Även nuvarande

bestämmelser om yrkeshögskoleexamen och kvalificerad yrkeshögskoleexamen bör ändras på motsvarande sätt.

PTK delar utredningens bedömning och vill betona vikten av att den föreslagna examensbestämmelsen inte knyts till tidigare uppnådda examina, vilket utredningen har övervägt men inte föreslagit. Ett krav på examen skulle motverka syftet med förslaget att ge yrkesverksamma mer effektiva möjligheter att vidareutbilda sig inom yrkeshögskolan och det skulle även begränsa nyttan med fördjupningsutbildningarna för kompetensförsörjningen. Detta då ett krav på examen dels skulle utesluta de många yrkesverksamma har en oavslutad programutbildning eller som läst enstaka kurser, liksom personer som har utvecklat motsvarande reella kompetens i arbetslivet. Bestämmelsen medför, vilket utredningen också påtalar, krav på möjlighet att få tidigare utbildning eller reell kompetens validerad och tillgodoräknad. PTK vill betona vikten av att möjligheten att få sin reella kompetens validerad och tillgodoräknad i relation till fördjupningsutbildningarna måste bli en rättighet i praktiken och inte endast i teorin. Fördjupningsutbildningar i yrkeshögskolan lämpar sig särskilt väl för att bygga vidare på reell kompetens som utvecklats i arbetslivet då utbildningsformen sett till behov och innehåll anpassas efter arbetslivet. PTK vill därför betona att det i det fortsatta arbetet med utredningens förslag är viktigt att betona att utbildningsanordnare inte bara ska tillgodoräkna eftergymnasial utbildning utan även motsvarande reella kompetens.

6.10.4 Behörighetskraven behöver ändras

Utredningen föreslår ett tillägg i 3 kap. 3 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan i form av ett nytt tredje stycke med innebörden att särskilda förkunskaper för en fördjupningsutbildning får avse hel eller del av en eftergymnasial utbildning inom samma område eller motsvarande kunskaper, som fördjupningsutbildningen.

Det ska även göras ett tillägg i 3 kap. 7 § andra stycket förordningen om yrkeshögskolan med innebörden att annan tidigare utbildning får användas som urvalsgrund för antagande till utbildning vid fördjupningsutbildning.

PTK tillstyrker förslagen. PTK anser dock att det även bör läggas till en bestämmelse som tydliggör att även reell kompetens kan användas som urvalsgrund för antagande till utbildning vid fördjupningsutbildning. Annars kommer yrkesverksamma som åberopar reell kompetens endast bli antagna om det finns fler platser än behöriga sökande på utbildningen.

11.10.1 Fler platser på yrkeshögskolans program och kurser

Utredningens förslag: Yrkeshögskolan ska utvidgas med permanenta medel både för program och kurser.

PTK tillstyrker förslaget om att yrkeshögskolan ska utvidgas med permanenta medel till program och kurser och att andelen medel som går till kurser bör öka i förhållande till den nuvarande fördelningen mellan kurser och program. Detta bland annat för att möta arbetslivets ökade behov av kompetens för klimatomställning och hållbarhet, men även för att bättre möta behov av kompetens i närings- och arbetslivet i stort liksom yrkesverksammas behov av utbildning bland annat kopplat till omställningsstudiestödet. Kurserna som infördes 2020, och som går att kombinera med omställningsstudiestöd, har haft mycket stor betydelse för att göra yrkeshögskolan mer tillgänglig för yrkesverksamma. Med ett ökat utbud av kurser stärks yrkeshögskolans förmåga att snabbt möta förändrade

kompetensbehov på arbetsmarknaden ytterligare. MYH bör som utgångspunkt även fortsatt besluta om den exakta fördelningen mellan program och kurser.

PTK bedömer dock att yrkeshögskolan behöver byggas ut i en snabbare takt än vad utredningen föreslår (17 700 helårsplatser på tio år), både för att bereda plats för fler förstagångsstuderande och inte minst för att möta efterfrågan från studerande med omställningsstudiestöd. När omställningsstudiestödet är fullt utbyggt 2026 kommer det att räckta till drygt 28 000 helårsstuderande. Av de som hittills beviljats omställningsstudiestöd studerar knappt hälften i yrkeshögskolan. En snabbare utbyggnadstakt krävs även för att möta de stora kompetensbehov som finns i näringsliv och industri kopplat till den gröna omställningen och den digitala strukturomvandlingen. Utbyggnaden bör ske stegvis och under förutsättning av bibehållen kvalitet, hög etablering på arbetsmarknaden och ett tillräckligt söktryck från behöriga sökande.

PTK delar vidare utredningens uppfattning om att det vid en expansion av yrkeshögskolan är viktigt att skapa en stark samverkan mellan centrala aktörer i systemet. Utredningen räknar upp myndigheter inom kompetensförsörjningsområdet, utbildningsanordnare, branscher och regionalt utvecklingsansvariga, och anger att syftet med samverkan är att öka kunskapen om yrkeshögskolan och främja tillkomsten av utbildningar som möter arbetslivets behov och att öka attraktionskraften i efterfrågade yrkesroller. PTK anser att det är av mycket stor betydelse att även arbetsmarknadens parter involveras i en sådan samverkan.

Stockholm som ovan

Helena Hedlund

PTK

Ansvarig Avtal och villkor